

7 גיליון מס' 7 "עוֹסוּ יִסְעוּנֵיין"

"אזלי יש פעמים אשר אנו חסרי אונים כדי למנוע עוול, אבל לא חייב להיות זמן שבו אנו נכשלים למחות"

אלי ויזל

"There may be times when we are powerless to prevent injustice, but there must never be a time when we fail to protest"

Eli Wiesel

ראיון עם ראש ביה"ס פרופ' פייסל עזיאה

מראיינות ועורכות: ענת היבל ומאיה קורן, סטודנטיות שנה ג'

יש מבנה נפרד לבית הספר. שאיפתי לעתיד היא לנסות שיהיה לנו את המקום שלנו – ליצור מקום שיכולים להיפגש שם סטודנטים מכל התארים. יכולה להיות הפריה הדדית של כל הקבוצות ביחד עם חוקרים, סמינרים וסדנאות.

מטרה נוספת היא פיתוח תוכנית MA באנגלית לתלמידים שיבואו מחו"ל. יש לנו פה בבית הספר מומחים בינלאומיים בטרואמה והתמודדות במצבי חירום. פיתחנו מתודות ושיטות שאנו יכולים ללמד.

התוכניות הן רבות והיעדים מגוונים. צריך הרבה אנרגיות ומשאבים על מנת לממש אותם.

האם אתה מרגיש שהתקדמנו בשנה האחרונה?

פיתחנו כמה דברים – אפילו דברים קטנים. שיפרנו את אתר האינטרנט של בית הספר, הגברנו את מידת המעורבות שלנו בקהילה, רמת הכנסים שהרמנו ופתיחת דלת להובלת כנסים עתידיים, והכל באווירה חיובית וטובה. אני לא חש את המתח שחוונו כלנו לצערנו בשנים הקודמות בין מרצים לסטודנטים. הייתה תחושת ניכור שהסטודנטים חשו. היום זה לא מדווח וזה משמח אותי. אני מרגיש שיש הרבה שת"פ והתנדבות בין עובדי מנהל לעובדים האקדמיים. המטרה שלי היא להשרות אווירה נעימה בין הקבוצות השונות ובין לבין עצמם – הכוונה היא לתת מעצמך את המקסימום, בין אם לפיתוח האישי שלך וגם מה אתם נותנים לארגון ומה הארגון נותן לכם.

הציפייה היא שגם הסטודנטים יתנו לארגון. יש הבדל בין סטודנט שמפרגן לארגון ומדבר עליו בצורה חיובית. גם כשרוצים לתקן דברים זה לגיטימי. הוא מראה מה הצדדים החיוביים ועל אילו חולשות צריך לעבוד. לא לבטל את התוכניות הקיימות אלא להשתמש בכלים מקצועיים ומדעיים שנלמדים כדי להראות נקודות חוזק ונקודות חולשה בהם צריך להגיד, מה אני נותן מעצמי ומה אני מצפה שהמערכת תיתן.

אני מאוד מאמין בדוגמא אישית. במקום להגיד לאחר מה לעשות צריך להגיד לעצמנו מה אנחנו יכולים לתת. המילה לתת זה הא' ב' של עבודה סוציאלית. צריך לחשוב במונחים של מה אני יכול לתת ולא מה אני יכול לקבל. המושג לתת הוא חשוב, בלי לחשוב כל הזמן על מה אני מקבל ומה יוצא לי מזה.

כיצד אתה רואה את הקשר בין מעורבות חברתית/ אקטיביזם לעבודה סוציאלית?

קשר מאוד חשוב. לצערי, לא רק פה, אני בוגר האוניברסיטה העברית בירושלים, ואני רואה כי בתי ספר לע"ס שמים הרבה דגש על הפרט ופחות דגש על מדיניות, מעורבות ומחויבות לקהילה. אני חושב שצריך לעשות איזון ושילוב. גם אלו שהולכים לתחום הקליני הפרטני צריכים להיות מצוינים בתחום המדיניות, ולהפך.

אם נצליח בתוכנית הלימודים לשלב גם מאקרו וגם מיקרו אז נצליח להוציא לשדה את הבוגר המיטבי, אשר בעל כלים היכולים להשפיע גם ברמת המיקרו וגם ברמת המאקרו. אנחנו חייבים למצוא את האיזון. אני רואה עכשיו יותר מצטיינים הולכים לתחום הקליני ותחום המדיניות נשאר לאלו שפחות מצטיינים. אני יכול

ספר מעט על תפקידך כראש בית הספר?

יש בתפקיד הזה מספר רבדים. הרובד הניהולי – לדאוג לתקציבים, תקנים בביה"ס ומרצים. הרובד השני – למקם את עצמנו אקדמית לעומת בתי ספר אחרים ברמת תוכניות הלימוד של הדוקטורט, MA, BA, ברמה המחקרית; ברמה הבינלאומית, הרחבת שיתופי הפעולה שיש לנו עם אוניברסיטאות אחרות באירופה ובארה"ב. כרגע יש לנו שיתופי פעולה עם קנדה וגרמניה. השאיפה היא להרחיב את שיתופי הפעולה ע"י אירוח מרצים אורחים מאוניברסיטאות יוקרתיות בתחום העבודה הסוציאלית ויצירת שיתוף פעולה מחקרי. כל זה דורש לעודד את חברי הסגל להגיש הצעות מחקר לקרנות, תקצירים לכנסים ארציים בינלאומיים. ואני לא שוכח איך אנחנו ממקמים את עצמנו בקהילה שאנו יושבים בתוכה – בעיר חיפה ובגליל בכלל. כפי שראיתם אתם הייתם שותפים מלאים בשבוע ההתנדבות. אני קבלתי פיזיקים רבים מארגונים שהסטודנטים שלנו ואנשי הסגל המנהלי והאקדמי היו שם במסגרת השבוע.

כיצד תפקידך כראש ביה"ס בא לידי ביטוי בהתמודדות מול סטודנטים?

הדלת שלי תמיד פתוחה לסטודנטים. מהמצוקות האישיות הקטנות של לעזור לחפש מלגות קיום לסטודנטים ולעזור לפתור משבר נקודתי. לצערי, אין לנו כיום מספיק קרנות ביה"ס לנושאים האלו. אני בהחלט שם את זה באג'נדה שלי, שנוכל לצייד את עצמנו בתקציבים לעזור לסטודנטים שלנו שיש להם יכולות ופוטנציאל אך הם באים מרקע משפחתי שאינו יכול לתמוך בהם ולכן כאשר אנו יכולים אנו נותנים את העזרה. כמובן שאנחנו מעודדים ותומכים בדוקטורנטים להשתתף בכנסים בינלאומיים כדי לטעום מעט מהרמה הבין לאומית, להרחיב אופקים ולחזור עם ניסיון לבית הספר.

אני מאוד קשוב לבעיות של הסטודנטים, במידת האפשר. כמובן שישנן מגבלות אקדמאיות ומנהליות שלא תמיד מאפשרות לנו לבוא לקראת הסטודנטים ולפעמים ישנן בקשות לא מוצדקות. כל בקשה שאני רואה מאחוריה הורדת רמה ופחות לקיחת אחריות אישית של הסטודנטים, כמו חומר קריאה, מידת מעורבות הסטודנט, רמת קריאה ורמת השתתפות, אני מתקשה לבוא לקראת בקשות אלו. אני בוודאי בעד הנגשת מקצוע העבודה הסוציאלית לאוכלוסיות מגוונות שמעוניינות ללמוד את המקצוע אבל אני לא שוכח את האלמנט האקדמי. הנגשת המקצוע ביחד עם הצטיינות בו.

כיצד אתה רואה את מטרת העל של בית הספר?

להיות ביה"ס מוביל ומעורב גם אקדמית ומחקרית וגם קהילתית בהשפעה שלו. כשאני אומר להוביל אני מתכוון בעולם האקדמי, שבית הספר יהיה מוביל בעולם. שירצו לבוא ללמוד אצלנו חוקרים צעירים ומצטיינים, אולי אפילו סטודנטים ומדענים שסיימו את הדוקטורט שלהם באוניברסיטאות יוקרתיות בחו"ל ורוצים לחזור לפה ולתרום.

שמירה על התוכניות הקיימות ופיתוחן. בנוסף גם פיתוח התשתיות, החדרים שלנו, הקומות של בית הספר סובלות מצפיפות רבה. כראש מועצת בתי ספר לעבודה סוציאלית בארץ נסעתי לת"א שם

להגיד לכם, כמי שבא מעולם המאקרו, אם לא יהיו מצטיינים בעולם המאקרו, אנחנו כקלינאים בעולם המיקרו כל הזמן נגיב לטעויות שנעשות בעולם המאקרו. אם נהיה טובים בשני הדברים נוכל לשמור על איזון טוב, נוכל לתרום ולהיות יותר מעורבים בקהילה, ולהשפיע על מדיניות של ממשלות שונות, מועצות, עיריות, NGO, כל נושא המלכ"רים שהיום יש להם נתח לא מבוטל.

האם אתה מרגיש שתוכנית הלימודים בבית הספר מעודדת מעורבות חברתית בקרב הסטודנטים?

זהו דיון שהייתי רוצה לנסות לקיים לקראת שנה הבאה דרך הלמידה שעשינו השנה מחוויית ההתנדבות. הסטודנטים שלנו, להבדיל מסטודנטים אחרים באוניברסיטה, מעורבים בשדה כבר מהשנה הראשונה. אבל באלמנט ההתנדבות, אומנם כפינו את זה השנה ולא נתנו בחירה מתוך החשיבות שראינו בזה, אך אנו יכולים בשנים הבאות לחשוב על דרכים לעודד יוזמות התנדבותיות דרך סטודנטים. צריך ללמוד איך לעודד יוזמות כאלו של סטודנטים לשנים הבאות, חוץ מימי ההכשרה של הסטודנטים בהם הם מבצעים לימודי שדה.

האם תוכנית הלימודים מעודדת חשיבה ביקורתית כלפי הנושאים בהם עוסקת העבודה הסוציאלית?

בסגל שלנו, יש הרבה שמאמינים בגישה הביקורתית. אנו צריכים לעודד יותר, אך וודאי שהחשיבה הביקורתית היא מבורכת אם נבין ונשכיל להשתמש בה בצורה נכונה. לא רק לבקר מבלי להציע מה החלופה. אני מאמין בחלופות. כעובדים סוציאליים, ככל שניציד את עצמנו בחשיבה על חלופות אפשריות פוטנציאליות לכל מצב שנמצא בו, אנו נהיה חזקים יותר מול המצוקות שאנחנו פוגשים. חשיבה ביקורתית היא לגיטימית, צריך לעודד אותה ולפתח אותה ולאפשר את קיומה – ביחד עם גישת החלופות. לא מספיק לבוא ולהגיד רק מה לא טוב, אלא מה אתה מציע. מה החלופה. ולהציע יותר מחלופה אחת. אני אומר זאת כיוון שסטודנטים שבאים לפתור בעיות אישיות או קבוצתיות, ברמת הלימודים שלהם, ומציעים לי חלופה אחת, אני אומר להם תמיד שהם במצוקה יותר קשה. אם הם מציעים חלופות אני מבין שהם חשבו על הנושא והם לא רק באים להתחמק מדברים.

ביה"ס כמודל לחשיבה ביקורתית?

אני חושב כי ביה"ס יכול לשמש מודל לחשיבה ביקורתית. ושוב לא מספיק להגיד מה חסר. הביקורתיות הצרה לא מובילה לשינוי ארגוני. הביקורתיות העשירה שמציעה חלופות ומציעה לקחת חלק, יכולה להוביל לשינוי ארגוני.

כלומר, כל חבר בקהילה, בהנחה שיש לו ביקורת כלפי הארגון, מוזמן לבוא ולהשמיע את הביקורת שלו בהנחה שהיא נעשית בצורה מקצועית ועם חלופות אפשריות?

אני מעודד אותם לבוא ולבקר ולהציע חלופה. אני בעד ביקורתיות עם אחריות. אני מאוד בעד חשיבה ביקורתית, אבל לא כזו שמסירה מהאדם את האחריות ואומרת זה שלכם, אלא גם אני שם אתכם. הארגון שלנו מורכב מסטודנטים, מרצים, חברי סגל מנהל, מדריכים, ארגונים בהם אנו עושים את ההכשרה המעשית – זו הסביבה הארגונית שלנו. אני בעד חשיבה ביקורתית שתבוא מכלל חברי הקהילה, אין לי עם זה שום בעיה. אך אני צריך לדעת איפה הם לוקחים אחריות. איפה הם ממקמים את עצמם בארגון. אי אפשר להיות חלק מהארגון רק כדי לבקר ובשעת עשייה לא לתת

יד ולא לעזור. אני אומר את זה לגבי כלל הקהילה. יש לך ביקורת, מעולה! אני קשוב לשמוע בתנאי שתציע חלופה ותיקח אחריות. זה אומר שיש לך מחויבות לארגון. פה זה באמת אחד המקומות בהם אני מפרגן לפרויקט הקהילתי. לא רק באים ואומרים מה לא בסדר, אלא לוקחים אחריות על שינוי הדברים.

מהן תוכניותיך לעתיד כראש בית הספר?

עוד מעט מתקיים דיון על תוכנית החומש הבאה והמערכת האקדמית נמצאת על פרשת דרכים – מה אנחנו רוצים לשנות בחומש הבא? אני חושב שאנחנו כביה"ס צריכים לשאול את עצמנו איפה אנחנו רוצים להיות בעוד חמש שנים? כפי שאמרתי קודם, הצבעתי על הצירים שבעיניי הם המרכזיים. אנחנו יושבים באקדמיה, מוסד מחקרי. המחקר הוא חשוב. אם אנחנו נהיה שותפים במחקר בתחום, אנחנו שמים את עצמנו כמובילים בארץ ובעולם בתחום שלנו. אנחנו צריכים להצטיין אקדמית ומחקרית, לגייס כספים למחקר, להנחות סטודנטים למחקר, לפתוח דלתות לתארים מתקדמים בחו"ל על מנת שיחזרו אלינו. וכמובן בצד ההצטיינות האקדמית והמחקרית, חשוב להמשיך ולבחון איך אנחנו ממשיכים להיות חלק אינטגרלי מהידע שמיצרים כאן שמבוסס על מחקרי שדה להשפיע ולהזין את האנשים בשטח בידע הזה על מנת להוביל שינוי בתוך מערך שירותי הרווחה.

חשוב להיות לצד השטח במאבקים שעוסקים בשמירה על שירותי הרווחה טובים ועשירים במדינה. צריך כל הזמן להיות קשובים ולא לפגוע במדינת הרווחה. בשנים האחרונות יש התפתחות בכל הנושא של הפרטה ומכירת שירותים החוצה, וצמצום האחריות של מדינת הרווחה. זה בוודאי יפגע הרבה באוכלוסיות חלשות שאנו עובדים איתן. לכן וודאי צריכים להיות גם קשובים ומשפיעים על מדיניות ממשלות בנושאי רווחה, חינוך ובריאות.

נושאים כמו העצמת מעורבות התושבים, מעורבות הורים בבתי ספר, לקיחת אחריות, דרך פרויקט שותפות חיפה; זהו פרויקט נהדר, שאנו ננסה למסד את זה ולהפוך את עצמנו למובילים בתחום הזה ולפתח את הידע בתחום.

כביה"ס, בנושא אלימות והפרעות אכילה וטיפול בטרומה וטיפול משפחתי, יש לנו את מיטב המומחים בתחום בבית הספר. אנחנו צריכים לקחת את כל אותן נקודות חוזק ולחזק אותן.

הרבה פעמים מסתכלים על מה שאין לנו. אך בו נסתכל על מה שיש לנו. כיוון שממה שיש צריך למלא את מה שחסר. אם קמים כל בוקר ואמרים 'מה אין לנו', אז אנו נהיה מיואשים. אבל כשאני מסתכל על מה שיש לנו, מומחים רבים בתחומים שונים, תוכנית קלינית בתואר שני בין הטובות בארץ. צריך לראות מה יש ולשים אותו על המפה בצורה נכונה.

גם לסטודנטים יש פוטנציאל אדיר מבחינת המעורבות שלהם. שבוע ההתנדבות נתן לנו אינדיקציה שסטודנטים רוצים להיות מעורבים. אם בונים את המסגרת בצורה נכונה והופכים אותם לשותפים. אני מנסה, דרך סגנון הניהול שלי, לעשות את הדברים בשקיפות מלאה, מחויבות עד הסוף לארגון. אני מצפה את המחויבות הזו גם מסטודנטים וגם ממרצים. וכל זה אני מנסה לעשות באווירה חיובית.

לסיום, אני רוצה להודות לכל חברי הסגל שהתגייסו השנה מעבר למחויבויות הרגילות שלהם. צוות בעלי תפקידים – וב"ת, שהיו שותפים מלאים בעשייה, מדריכים בהכשרה המעשית, יחידת לימודי שדה, ולסטודנטים שכל החוויות שהיו לי איתם הם רק חוויות חיוביות. התמזל מזלי שעד עכשיו חוויתי חוויות טובות. האווירה הייתה אופטימית של שינוי.

אני מאחל לכם בהצלחה!

דברי ועד הסטודנטים - 2010

היענות המרצים ובית הספר בכלל, היא שהקימה את היוזמה הזו. הנכונות לשבת ולשמוע גם אם לא לכל המקרים ניתן מענה לבקשותינו, היתה ראוייה ומוערכת בעינינו. אנחנו מקווים ששיתוף הפעולה יימשך ואף יתחזק. קולם של הסטודנטים הינו משמעותי ובעל ערך, אומנם איננו בעלי תואר ד"ר, או בעלי ניסיון רב בשטח ובאוניברסיטה אך אנחנו אנשים חושבים ובעבודה סוציאלית בעיקר מרגישים – מה נכון, חשוב, צודק ולא צודק.

נכון שלעיתים חושבים כי הסטודנטים הם "עם" בכיין ומתלונן, אך אנו יודעים כי יושבים לצידנו על ספסל הלימודים גם אנשים שבאמת איכפת להם מסביבתם ובחרו בעבודה הסוציאלית על מנת לעשות שינוי חברתי ולא לקבל הכל כמובן מאליו.

כיום, ועד במדינה היא מילה שעולה מהארכיון, או בחג הפועלים באחד במאי, אך בעבודה סוציאלית אנחנו לא יכולים להרשות לעצמנו את הפריווילגיה של "לא להיות מעורבים". זה המקצוע שלנו – להיות סוכני שינוי, משפיעים, פעילים ומעורבים.

אנחנו מקווים שזה לא יישאר כקלישאה במדינה שהולכת ומאבדת את ערכיה הסוציאליים ומכסה אותם בהרים של ציניות ואדישות, אלא שתקווה לשינוי תהיה תמיד משהו שלפחות כאן, בבית הספר לעבודה סוציאלית – יש לו מקום.

במבט על הסטודנטים שלומדים, סגל ביה"ס, המרצים, והרצון לשותפות, זו קרקע להתחיל לשנות.

על קצה המזלג מהעשייה בוועד:

- השתתפות וייצוג של קול הסטודנטים בוועדות השונות של ביה"ס (מועצת ביה"ס, ועדת BA, לימודי שדה).
- עבודה בשיתוף עם צוות קהילתיות על פרויקטים בית ספריים (שבוע התנדבות).
- מכתב לנשיא האוניברסיטה בנושא בעיית הנגישות לבית הסטודנט.
- עבודה בשיתוף עם "עו"סים שינוי" במפקד העובדים הסוציאליים ולהקמת גרעין פעולה עצמאי באוניברסיטה.
- הרמת כוסיית לקראת חופשת האביב בכל הכיתות.
- קידום מתן סיוע לאוכלוסיות עם צרכים מיוחדים בבית הספר בשיתוף עם ד"ר אילנה דובדבני- פעילות למען התקנת תוכנה במחשבי ביה"ס למען לקווי ראייה ובעלי לקויות למידה.
- עבודה שוטפת מול מרצים וסגל ביה"ס למימוש זכויות, טיפול בבעיות שעלו, הצפת קשיים ומציאת פתרונות.
- ועוד דברים שעל הדרך....

מצפים להמשך עשייה, מעורבות ולקחת אחריות.

ביה"ס וסטודנטים יקרים, תודה שנתת לנו את המקום לייצג ולהשפיע,

לבס,

ועד הסטודנטים 2010

האנשים המעלימים ביותר הם מי שקמים ופחפשים את הנסיבות הרעיוניות להם, ואם הם אינם מוצאים אותן הם יוצרים אותן.
ברנרד שו

בביה"ס לעבודה סוציאלית קם ועד במסגרת לימודי תואר ראשון, המנסה ליצור את הסביבה הנכונה, הנעימה והטובה ביותר עבורו ללימודי המקצוע.

הוועד קם מתוך רצון ושאיפה לתחושת קהילתיות בתוך בית הספר. מטרתו לקדם את האינטרסים של הסטודנטים בביה"ס, לייצג את הדעות, את הלכי הרוח ולשנות דברים לטובתנו ולמעננו.

הוועד בנוי מנציגי סטודנטים מכל שלושת השנים, אשר כולם אושרו על ידי חבריהם בהליך דמוקרטי של אישור. בתוך הוועד נבחרו בעלי תפקידים ספציפיים, לכל מטרה וועדה, לשם לקיחת חלק בוועדות הקיימות והמשותפות לסגל ולסטודנטים. הנציגים בוועדות הינם בעלי זכות הצבעה ומייצגים את דעת הסטודנטים ומנסים להשפיע ולקדם את האינטרסים שלנו בביה"ס.

אנו רואים לנגד עינינו ועד סטודנטים כגוף פעיל, מעורב, מייצג ובעל קול בביה"ס, שלוקח חלק בהחלטות המשמעותיות ומשפיע לטובתנו ע"י העצמה של הסטודנטים בנוכחות בוועדות השונות ועדכון תמידי ושוטף שיאפשר שותפות ומעורבות.

הוועד נתן לנו הזדמנות לקחת אחריות אישית, על עצמנו ועל חברינו לשנה ולתואר.

באוניברסיטה, סטודנטים נמצאים במרוץ של דאגה ללימודים, לקיום הכלכלי, לצרכי העבודה, המשפחה, הבית, זוגיות, רצון לזוגיות, חתונה בשנה ג' והרשימה עוד ארוכה. בתוך מציאות מורכבת זו, הלימודים שלנו תופסים מקום אחר. הדרישה המובנית בלימודים לעבודה מעשית, להתבונן בתהליכים אישיים וחברתיים שקורים לנו במהלך התואר, מערבת גם פן נוסף.

הלימודים האלו בניגוד למקצועות הלימוד האחרים דורשים התייחסות אישית. אחריות אישית.

במבט לאחור, התנסויות בשדה ובכתה, משפיעות על כל אדם בצורה אחרת ומביאות אותו למקום שונה. כל שילוב של סטודנטים יחד יוצר סיטואציה אחרת. יהודים וערבים, דתיים וחילונים, עירוניים וכפרים – שילוב מעניין וייחודי שמעטות ההזדמנויות בחיים בהם אתה נחשף לכל כך הרבה אנשים שונים ממך. זה לא מובן מאליו. העובדה שאת או אתה נמצאים בסיטואציה, משנה את חווית הלמידה לסובבים אותך.

ממקום זה, ניסינו להעלות את האחריות האישית והמעורבות של כלל הסטודנטים בבית הספר, ולקחת אחריות על חווית הלמידה שלהם. לא תמיד זה היה קל. אחרי שלוש שנים בו פועל הוועד במתכונתו הנוכחית, אנו רואים יותר היענות להשתתף בוועד, ליידע ולהתעדכן בנעשה – שכל אלו ועוד המון רגעים קטנים, הם מאוד מחזקים.

התנדבות, מתנדבים ושבוע ההתנדבות תש"ע

ד"ר פנינה (פיצי) רון – ראש תוכנית B.A

את ערך ההתנדבות יש להטמיע באדם הצעיר וליישמו כאורח חיים, שימשיך ויבוא לידי ביטוי באדם הבוגר. ההתנדבות בגילאים צעירים, בהם הילד תופס את העולם ומפתח את חוש הביקורת כלפיו, מפתחת רגישות וחשיפה במקום אדישות או ניכור.

לאחרים מאיתנו יש אומנם את הרצון לתת ואולם, הם חסרים את אותו חיבור שיביא אותם להתנהגות של "נתינה". אחרים מאיתנו, נותנים כל הזמן ולא מכנים זאת "התנדבות". ישנו גם סוג נוסף: אותם אלו מבינינו הזקוקים לדחיפה קלה אל עבר ההתנדבות: אלו שאומרים "אל תכפו עלינו את ההתנדבות שהרי אז, זו כבר לא התנדבות".

מה כן חשוב?

- שהרוב המכריע של הסטודנטים השתתפו השתתפות פעילה ביום זה ולא רק כי הוא נכפה עליהם.
- שפרויקט הקהילתיות הבית-ספרי מייצב עצמו משנה לשנה בהמשך למטרה שלשמו הוקם ויום/שבוע ההתנדבות בהחלט מהווה חלק ממנו.
- שלא מעט מהמתנדבים ששובצו בארגונים שבהם מצב המצוקה הוא הקשה ביותר, טענו שנתרמו לא פחות ואף יותר ממה שהם תרמו.
- שחברי הסגל המנהלי השתלבו בנוכחות מלאה בארגונים השונים תוך שהם רואים עצמם חלק אינטגרלי של ביה"ס.
- שבנות צוות הקהילתיות, עינב ומאיה בהדרכתה של תמי בן שמעון הובילו מהלך קהילתי בית ספרי לעילא ולעילא.
- שבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה נאה דורש ועוד יותר נאה מקיים.

אשרינו שאתם תלמידינו, ונתראה בשבוע ההתנדבות של השנים הבאות.

30

למידת ההתנדבות וחשיבותה אינה נעשית באופן עיוני, ואף התכנים והמסקנות אינם נכפים על האנשים הצעירים. אני רואה את תפקידינו כמורים, מרצים, מדריכים ושאר בעלי התפקידים, להציב את השאלות בעוד שהמתנדבים יגיעו לתשובות בכוחות עצמם, אם בעזרת הניסיון אותו צברו ועוד יצברו בתהליך מתמשך של התנדבות ואם בעזרת הדיונים והפעילויות הקבוצתיות המתנהלים בקבוצות הלימוד בבית הספר (יסודות ההתערבות, שיטות התערבות וסוגיות בעבודה עם...).

תהליך ההתנדבות יוצר כערכים מוספים, אחריות, כוח התמדה, בטחון עצמי, אמפתיה ורגישות למציאות וצרכיה. שיעור נוסף שיעלה את חשיבותו של כל אחד מן המתנדבים יהיה, כי הנתינה הפשוטה והמתמדת, שאינה דורשת מאיתנו יכולות ניהוליות, כספיות או מנהיגותיות חשובה לא פחות מאשר הפקודת גרנדיוזיות כאלו ואחרות.

כאשר מצב הרווחה בישראל מורכב כפי שהוא כיום, כשעמותות וארגוני מגזר שלישי נותנים מענה לצרכיהן ומצוקותיהן של קבוצות שונות באוכלוסייה, הופכת ההתנדבות להיות מדד למצבה של המדינה ולכישלונה של מערכת הרווחה הישראלית.

מה שמביא אותי לדון בשבוע ההתנדבות שנערך השנה.

על שבוע ההתנדבות נודע לנו זמן קצר (כחודשיים-שלושה) לפני קיומו. בית הספר הצטרף ב"חיפזון מאורגן" לעשייה כפי שעשו שאר הארגונים המתנדבים. מכיוון שזו השנה הראשונה בה מתקיים שבוע ההתנדבות, הכל היה חדש לכולם והלמידה נעשתה "תוך כדי הליכה". כך לדוגמה, כשחשבנו שבית הספר יתנדב ביום אחד מתוך שבוע ההתנדבות, הבנו מהר מאוד שהארגונים שביקשו מתנדבים, לא יוכלו לקלוט בבת אחת מאות מתנדבים מתוכנו. עוד דוגמה היתה ההחלטה לצרף השנה רק את תלמידי הבי"א ולא את תלמידי התארים המתקדמים. החלטה נוספת היתה לשבץ את הסטודנטים בימים שונים לפי מחזורים ובימי העבודה המעשית.

כמובן שעלו שאלות לא מעטות לגבי ארגון, ניהול, סוג ההתנדבות, מקום ההתנדבות וכו'. חלק אפילו כעסו וכפי שציינתי, למדנו, נלמד ולקחים עוד יופקו.

התנדבות עולמית

אירה פולאק, עו"ס – סטודנטית למ"א ממגמת ארגון ומינהל

הראיון להקים "מיני מרכזים קהילתיים" במחנות הפליטים. באמצעות סנאדות וצילויות לייחד מקום בו יכלו לבקר בני הקהילה כולה, ליצור תכנים פונים לבני כלל הגילאים. בנינו וקיימנו יום הדרכה מיוחד בו התנסו המתנדבים במגוון פעילויות שיכלו ליישם במרכזים ובמקביל יצרנו קשר עם ארגוני מתנדבים שסייעו בבניית המרחבים במחנות. כחצי שבוע לאחר מפגש הדרכה קמו לפחות שני מרכזים ואחרים היו בבניה. במהלך השנה המשלחת הישראלית הייתה אחראית לבניית והקמת מרכז קהילתי קבוע וספריה בקרבת אחד הכפרים בו פעלנו.

פרויקט נוסף שהייתי פעילה בו עסק במיזם עסקי. כמספר שנים, עסקתי בעיצוב תכשיטים מחרוזי זכוכית ואבנים חצי יקרות. בסרי לנקה, יצרנו קשר עם ארגון קנדי שפעל בתחום מיזמים עסקיים. הארגון עסק בשיווק קהילתי ע"י הענקת כלים מעשיים ועסקיים שיכוונו להרחבת מעגל העבודה והפרנסה בקרב האוכלוסייה הנזקקת. היה נראה כי אומנות ויצירה היא במהות התרבות הסינהלית (סרי לנקית) ואך טבעי הוא שיהפכו למקור הפרנסה. הצעתי לקיים מיזם תכשיטנות. קיבלתי חומרי גלם שנקנו במיוחד ע"י נציגות הארגון בעיר הבירה, יצרתי כמה דגמים ובניתי מערכי הדרכה שהתפרסו לארבעה מפגשים. המיזם החל ולמפגש הראשון הגיעו כ-25 נשים. כל מפגש ערך כ-5 שעות במהלכם לימדתי טכניקות השחלה, סגירות, תיאום צבעים וחומרים ועוד. בתום הסדנא הארגון סייע לקבוצת הנשים לפתיחת המיזם, שיווק, מימון, קניית חומרים. העברתי את ההדרכה בשפה אנגלית, כאשר אחת הנשים תרגמה אותי אך מעבר לשפה למדנו להבין ולהתקשר עם עיניים וידיים והקשר שיצרתי עם הנשים היה חזק ומשמעותי על אף פערי התרבות והזמן הקצר.

שלוש שנים אח"כ טיילתי בסרי לנקה. בשדה תעופה בחזרה לארץ הבחנתי בחלון ראווה בתכשיט שנראה לי מוכר. כאשר התקררתי ראיתי שאכן התכשיטים נוצרו ע"י "ארגון הנשים האלמנות" ועל כל עטיפה היו תמונות של הנשים וסיפוריהם האישיים, ביניהן היו גם פנים מוכרות. התרגשתי עד דמעות.

אני חושבת שהמשלחת לסרי לנקה הייתה אחד ההתנסויות המקצועיות המשמעותיות עבורי. אני למדתי המון על זיהוי הצרכים וניצול המשאבים. להבין את הצורך בלי לפגוע בכבודם של האנשים עם המון אמפטיה ורצון ומאידך לדעת לנצל את מגוון המשאבים הקיימים הן אצל הקהילה והן בקרב ארגונים נוספים. למדתי על זיהוי הפוטנציאל שבשיתופי הפעולה וכמובן להתגבר על פערים תרבותיים ושפתיים למען המטרה המשותפת. זכיתי להכיר אנשים נפלאים ולקחת מהם את היכולת, היצירתיות, הרגישות ולתת את כל אלה בחזרה. אך יותר מכל סרי לנקה לימדה אותי פשוט לעשות. יש רעיון, קמים בבוקר ומתחילים להגשים אותו והדברים פשוט קורים.

בפברואר 2005 לקחתי חלק במשלחת סיוע ישראלית לסרי לנקה, בעקבות אסון הצונאמי מטעם הארגונים: "ברית עולם" ו"Israid". המתנדבים נשלחו למחוז גול שבדרום מערב סרי לנקה, מחוז שנפגע בצורה קשה באסון. היינו המשלחת הישראלית השלישית. המשלחות הקודמות העניקו בעיקר סיוע רפואי וסיפקו מזון וביגוד, אולם מטרת הקבוצה שלנו הייתה שונה – להעניק תמיכה וסעד נפשיים לאוכלוסייה שמקור פרנסתה ובטחונה העיקרי התגלה ככזה היכול להיות גם אויב גדול ונורא. בעקבות הצונאמי נוצר כאוס מוחלט באזור, שבא לידי ביטוי גם בעליה בשיעור ההתאבדויות באזור וריבוי מקרי אונס. החוויה הקשה של התמודדות עם המוות, האובדן של בני משפחה, בית ורכוש יצרה אצל רוב המקומיים תופעות של פוסט טראומה, כגון פחדים והתנהגות פסיבית, כאשר מעל כל אלה מהדהד הפחד התמידי שיבוא עוד גל וישטוף שוב את הכל.

ההתארגנות למשלחת הייתה מהירה ואינטנסיבית. תוך ימים ספורים חבריי ואני עשינו את דרכנו לכיוון האוקיינוס ההודי, בלי שיש לנו מושג או תוכנית לגבי הסיוע שנעניק. המשימה הייתה לעזור לאנשים במצוקה. אך מהי מצוקתם של אנשים שחוו את התפרצותו של הים, האם מזון וקורת גג? האם יש מקום לעזרה נפשית או חברתית, כאשר הקיום הפיזי מוטל בספק? איך נצליח לתרגם את ה"שפה" הטיפולית הרגשית לבני תרבות אחרת בצורה שתסייע, תבין, תקבל? מה היו רוצים מאיתנו כסף בשטרות או מבטים מבינים וחיבוקים אנושיים? מסתבר שכשמגיעים לאזור מוכה אסון ורואים הרס דרושים פטרונות, יצירתיות ועשייה, השאלות נשאלות תוך כדי הפעולה.

לא היה לנו מזון או ציוד להציע והמוצר שהגענו איתו דורש תקשורת, אמון, וורבוליות. בדרך פלא, כל אלו נוצרו מיד. הצרכים הרגשיים, החברתיים וקהילתיים בלטו לצד הצרכים הקיומיים ובאו לידי סיוע לצד הצרכים האחרים. בתחילת הדרך, ביקרנו בעשרות מחנות פליטים, הפעלנו ילדים, שוחחנו עם התושבים, ניסינו להבין את הקשיים ודרכי התמודדות ייחודיים שפיתחו. למדנו את התרבות, את המנהגים ואת הדינאמיקה הבין אישית והקהילתית. לאחר כשבוע של למידת השטח בחרנו מוקדי פעולה בהם יכולנו לתרום את חלקינו בצורה המיטבית. המשלחת פעלה בתחומים הבאים: הדרכת והובלת אנשי טיפול וסיוע קהילתי מקומיים, הנחית קבוצות תושבים בוגרים, בני נוער וילדים, הקמת והובלת מיזם עסקי של נשים אלמנות, הקמת תשתית למרכזים קהילתיים במחנות הפליטים, איתור צרכים חומריים ותיווך בינם לבין ארגוני סיוע נוספים בשטח.

אחד הפרויקטים שהייתי פעילה בו, הנו הקמת מרכזים קהילתיים במחנות הפליטים. במסגרת איתור וזיהוי הצרכים במחנות התחלנו שיתוף פעולה עם ארגון מקומי שהציב מתנדבים מקומיים במחנות הפליטים. המתנדבים הוכשרו תוך תקופה קצרה לתפקיד המדמה עובד סוציאלי קהילתי וחברי המשלחת שלנו לקחו חלק בתהליך פיתוח והכשרת הצוות. באחד ממפגשי הדרכה עם מתנדבים צעירים, שמענו על תופעת שוטטות וצריכת האלכוהול בקרב בני הנוער. המתנדבים הציעו פעילות לילדים, סייעו למבוגרים, אך אוכלוסיית המתבגרים נשארה ללא מענה. באותה תקופה אני עבדתי ברשת בתי קפה ליועץ ותמיכה בבני הנוער "הפוך על הפוך" של עמותת עלם. התופעות אותם תיארו המתנדבים הזכירו את המצב בישראל והיה נראה כי יצירת מרחב פעיל לבני הנוער יסייע לקהילה כולה. מאותה שיחה, נוצר

להקים ארגון חברתי

ד"ר איסי דורון

סיפורה של עמותת המשפט בשירות הזיקנה

משפטיים לקראת ובעת זיקנה. לבסוף, העמותה הייתה מעורבת במאות הרצאות שניתנו לזקנים, בני משפחה ואנשי מקצוע אודות זכויותיהם של זקנים בישראל, וכן במתן מידע ויעוץ משפטי לפניות רבות שהגיעו אליה מזקנים מכל רחבי הארץ.

האתגר היום יומי להמשיך ולקיים את העמותה כגוף בלתי תלוי, שאינו נסמך על תקציבים ממשלתיים – איננה עניין של מה בכך. אי הודאות, הקושי להתמודד מול מערכות בירוקרטיות חזקות ועשירות, לצד השמרנות האנושית הטבעית והתחרות מול עמותות רבות נוספות – מציבים אתגרים לא פשוטים. ואולם, מצד שני, הסיפוק של העשייה, של היצירה, ושל התחושה של שינוי המציאות, שווים כמעט את הכל.

לסיכום, אם שינוי חברתי בוער בעצמותיכם, ואם זיהיתם תחום שבו יש מקום לפעילות לשינוי חברתי שעדיין לא מוצתה, או טרם הוקם בו ארגון חברתי שלא למטרות רווח שמבטא בצורה ייחודית את הזכויות של קבוצה מודרת או מוחלשת המצויה בו – הינה לכם רעיון: אתם מוזמנים לשקול ולהקים אף אתם ארגון שכזה. ברור שסוף מעשה במחשבה תחילה – ולפני שרצים להקים עמותה ראוי לבחון ולשקול את מכלול הנתונים הנדרשים לעניין – אבל חשוב לדעת ולהכיר לא רק את עצם קיומה של האפשרות, אלא גם לדעת שהסיפוק והאתגר הכרוכים בכך הם ניכרים. אתם מוזמנים לבקר באתר העמותה: www.elderlaw.org.il ובהצלחה לכל העמותות שאתם תבחרו להקים בעתיד.

חברי סגל בית ספר נוספים מעורבים בפעילות חברתית ענפה בחיפה ובמדינה:

אמינות העמותה לטיפול באלימות במשפחה ובחברה ובפגיעות מיניות בישראל

יו"ר העמותה פרופ' צבי איזיקוביץ

טל' העמותה: 048240195, במרכז לחקר החברה www.aminut.org.il

העמותה למחקר וטיפול בהפרעות אכילה

יו"ר העמותה פרופ' יעל לצר

לפרטים נוספים ניתן לפנות לפרופ' יעל לצר: 0544736673 iaed.org.il

עמותת מעורבות – הוקמה על ידי ד"ר רוני סטריאר בשנת 1998

עמותת מעורבות פועלת לקידום זכויות חברתיות של הורים וילדים. בעיקר אלה הסובלים מעוני, היעדר שוויון, שוליות והדרה חברתית ולמען קידום חברה ישראלית שבה לכל אחד ואחת אפשרות להשתלב ולצאת מהשוליים החברתיים.

טל': 02-5327171 <http://meuravut.wordpress.com/>

המועצה להתנדבות חיפה

חברת ועד מנהל ענת בן אלי אביב טל': 04-8342385 Haifacvo.org.il

עמותת על"ם

יו"ר הוועד המנהל והוועדה המקצועית וחבר הוועדה המקצועית אופרטיבית בעמותת סח"ב ד"ר אמנון לזר. <http://elem.org.il/lm>

עמותת טראמה ודיסוציאציה – ישראל

יעוץ מדעי ונשיא החברה האירופאית לטראמה ודיסוציאציה פרופ' אלי זומר. www.tdil.org.il, www.estd.org

קרן עמי דוויק למען הנוער – הוקמה בשנת 2005 במטרה להנציח את זכרו של שופט בית המשפט המחוזי עמיחי דוויק. הקרן חרתה על דגלה לפעול ולסייע לקידום פעילויות בקרב נוער וצעירים.

חברה בהנהלת הקרן ד"ר נאוה ארקין.

טל' 052-5708781, פקס' 077-6220188

רבים מאיתנו שלומדים, מלמדים או עוסקים בעבודה סוציאלית עושים זאת מתוך רצון לפעול לשינוי חברתי. המניע של "צדק חברתי", הוא כוח חזק שמעניק למחזיקים בו מוטיבציה לחפש דרכים מגוונות לשם השגת מטרותיהם. אחת הדרכים לפעול לשם יצירת שינוי חברתי היא להקים גוף או ארגון שיהיה חלק מהחברה האזרחית, או ממה שידוע גם כ"מגזר השלישי".

כפי שאנו גם לומדים במהלך לימודי התואר הראשון לעבודה סוציאלית, ארגוני החברה האזרחית והמגזר השלישי נהנים מיתרונות על פני חבריהם מהמגזר הממשלתי או הפרטי: כך לדוגמה, בשונה מהמגזר הממשלתי, הם אינם כבולים למאזן כוחות פוליטי או לנוקשות הבירוקרטית. כך לדוגמה, בשונה מהמגזר הפרטי, הם אינם פועלים לצרכי רווח ואינם צריכים להכפיף את שיקוליהם לאינטרסים הכספיים של בעלי המניות. כגופים שפועלים שלא לצרכי רווח, הם יכולים לבטא באופן דמוקרטי ואוטנטי את קולות החברים שלהם, ולפעול בצורה מקורית, גמישה וזריזה לשם הגשמת יעדיהם. לפיכך, לאותם אלה ש"בוער" להם לקדם אינטרסים וזכויות של קבוצות מוחלשות או מודרות, הקמת עמותה לדוגמה, בעלת דפוסי פעילות ייחודיים, היא בהחלט אפשרות שמן הראוי לשקול את אימוצה – אפשרות שעליה התבקשתי לספר להלן.

כמי שעוסק בתחום זכויות זקנים, ידעתי שלא חסרות עמותות לקשישים בישראל. אין כמעט בנמצא רשות מקומית בישראל שאין בה עמותה לזקנים, וגם ברמה הארצית ישנן עמותות לא מעטות המספקות שירותים מגוונים לזקנים. ואולם, ניתוח יותר מדוקדק של דפוס הפעולה של המגזר השלישי בתחום הזיקנה גילה די בקלות כי יש שני מאפיינים עיקריים לפעילות מגזר זה בתחום הזיקנה: ראשית – מרבית העמותות היו עמותות המספקות שירותים ולא עוסקות בסניגור או שינוי חברתי; שנית – מרבית העמותות נסמכו כמעט לחלוטין על תקציבים ממשלתיים. במילים אחרות, המגזר השלישי בתחום הזיקנה, ברובו הגדול לא פעל ליצירת אגנדה חברתית חילופית, אלא ביטא מעין הפרטה של שירותים חברתיים והעברתם מהמגזר הממשלתי-ציבורי לגופים פרטיים.

על רקע מציאות זו, נאספנו מספר עמיתים – כאשר אני בתוכם – והחלטנו להקים עמותה שתתמקד בפעילות משפטית לשם שינוי מעמדם החברתי והחוקי של הזקנים בישראל. עיקר העיסוק התמקד אם כך בסניגור, ייצוג, חינוך ומאבק בתחום הזכויות המשפטיות של זקנים. וכך, תוך ניצול העובדה שמבחינה חוקית הקמתה של עמותה הינה עניין טכני פשוט וזול יחסית – הוקמה בשנת 2002 עמותת המשפט בשירות הזיקנה. ואולם, אם עצם ההקמה של עמותה היא עניין קל יחסית, גיוס משאבים, גיוס כוח אדם, וניהולה הפיננסי והמקצועי התקין, הם עניינים מורכבים הרבה יותר.

רק לאחר מאמצים רבים שלקחו מספר שנים, הצליחה העמותה לגייס תרומה משמעותית מהקרן החדשה לישראל (ומבלי להיכנס לדיון הפוליטי אודות דפוס פעילותה – הרי שבהקשר החברתי מדובר באחד הגופים החשובים התורמים לארגונים חברתיים לשינוי חברתי בישראל), אשר בזכות תמיכתה, הצלחנו לגייס עורכת דין במשרה מלאה, ולהתחיל להגשים את חזונה של העמותה. בעקבות גיוס תרומה ראשונית זו כבר היה קל יותר לגייס תרומות נוספות.

הגידול במשאבים איפשר לעמותה להרחיב את פעילותה. במסגרת זו בשנים האחרונות הגישה העמותה מספר עתירות עקרוניות לבג"צ בנושאים מגוונים כמו זכותם של זקנים להמשיך לעבוד אחרי גיל פרישה, זכותם של זקנים להמשיך ולהתנדב גם בגילאים מתקדמים, זכותם של חולי אלצהיימר לקבל גמלת סיעוד גם אם מבחינה פיזית הם אינם מוגבלים, או זכותם של חולי אלצהיימר להיכנס לזוגיות שנייה מבלי שיימנו להם אפוטרופוס. במקביל, הכינה העמותה פרסומים משפטיים פופולאריים רבים בנושאים כדוגמת זכויותיהם של אסירים זקנים, כלים משפטיים בתחום הזכות למות בכבוד, או כלי תכנון

סטודנטים לעבודה סוציאלית עו"סים שינוי

"אנחנו ראינו את המשכורות שהתפרסמו של העובדים הסוציאליים שזה ממש משכורות מזעריות, לא עדיף פשוט לקחת הומלסים ולהכשיר אותם לעבודה סוציאלית?"
גורי אלפי אל שר הרווחה, בתוכנית מצב האומה.

עו"סים שינוי הינה תנועה של סטודנטים לעבודה סוציאלית אשר החליטו להתארגן ולפעול למען עתידם של מקצוע העבודה הסוציאלית ושירותי הרווחה בישראל. חברי התנועה בוחרים לפעול למען העלאת המודעות לחשיבות המאבק בקרב סטודנטים ועובדים סוציאליים בשדה ולמען קידומו מתוך הבנה כי המאבק אינו רק על תנאי שכר אלא על חברה צודקת וסולידארית יותר במדינת ישראל, ובהמשך יפעלו בנושאים נוספים בעלי חשיבות עבור ציבור הסטודנטים לעבודה סוציאלית. כיום חברים בעו"סים שינוי אלפי סטודנטים מכלל בתי הספר לעבודה סוציאלית ברחבי הארץ. במציאות בה הולכים ומתרבים הצרכים החברתיים, מתרחבים הפערים ואוכלוסיות חדשות מצטרפות אל מעגלי המצוקה – הצורך בעובדים סוציאליים הולך וגובר. מנגד, שחיקת השכר, עומס העבודה, מגמות הפרטה והתנערות המדינה מאחריותה כלפי העומדים בחזית העשייה החברתית אינם מאפשרים את המשך עבודתם של העובדים הסוציאליים כסדרה.

לפי מבנה השכר הנוכחי, משכורתה הבסיסית של עובדת סוציאלית צעירה ללא שנות ותק (בדרגת השכר הנמוכה ביותר), הינה 2,299 ש"ח, והיא נאלצת לקבל השלמת הכנסה לשכר מינימום, כמו גם 1 מכל 4 עובדות סוציאליות. משכורתה הבסיסית של עובדת סוציאלית לאחר תואר ראשון ובעלת 40 שנות ותק, (אשר נמצאת בדרגה הגבוהה מן הנמוכות), הינה 5,573 ש"ח. בקרב העובדות המופרטות המצב אינו יותר טוב, כ-40% מהעובדות הסוציאליות מועסקות כיום במקומות עבודה מופרטים (ומגמת ההפרטה הולכת וגדלה), ללא בטחון תעסוקתי וזכויותיהן הבסיסיות נרמסות: הוצאות רכב בהתאם למציאות, טלפון, ביטוחי בריאות משלימים, קרן השתלמות, קופת גמל, פנסיה מקיפה וכדומה, כמו גם מציאות של זמניות במקום העבודה ופיטורים חוזרים. כל אלו חושפים את העובדת לעוני בהווה, ובעתיד עם פרישתה לפנסיה.

נראה כי אין כל התאמה בין חשיבות המקצוע ודרישות התפקיד לבין התגמול אותו מקבלים העוסקים במקצוע זה.

כיצד מציאות זו נוגעת לנו? 75% ממסיימי תואר ראשון מועסקים באמצעות חוזי העסקה מופרטים. עם סיום לימודינו, שלושה מתוך ארבעה סטודנטים ימצאו עצמם מועסקים במגזר השלישי וזכויותיהם יפגעו גם כן.

היום אנו עומדים בצומת דרכים קריטי. ב־16/05, בפגישה שנערכה בין עו"ס איציק פרי (יו"ר איגוד העובדים הסוציאליים) וצוותו לבין האוצר, נפתח לראשונה מזה 16 שנים משא ומתן על הסכם השכר הקיבוצי. ההחלטות שיתקבלו יעצבו את מקצוע העבודה הסוציאלית לשנים הבאות. החלטות אלו ישפיעו באופן מכריע על שכרנו ואפשרויות הקידום שלנו. אך מעל לכל, אלה ישפיעו על יכולתנו לספק שירות ראוי ללקוחותינו ולהביא לשינוי החברתי אליו שאפנו כשבחרנו במקצוע.

זהו הזמן לע"סות שינוי.

אז מה עשינו ומה ניתן עוד לעשות?

2. **מפקד עובדים סוציאליים מופרטים** – מפקד העובדים הסוציאליים הוא מהלך ארצי, במסגרתו התגייסו סטודנטים משישה מוסדות לימוד לעבודה סוציאלית בארץ על מנת ליצור קשר עם עובדים במגזר השלישי והפרטי. כ-350 סטודנטים מכל רחבי הארץ יצרו קשר עם כ-1600 עובדות ועובדים סוציאליים ומולאו כ-6000 סקרים בנושא זכויות העובדים הסוציאליים במגזר השלישי.

3. **צעדת 1 במאי** – השתתפות בולטת בצעדה בתל אביב (כתבה ב"הארץ"). העלאת המודעות הציבורית לגבי המדיניות החברתית כלכלית במדינת ישראל בכלל ותנאי העובדים הסוציאליים בפרט. נעשה חיבור לקואליציה בתחום העבודה הסוציאלית יחד עם תנועת "עתידינו".

4. **כנס פעילים, ה'1** – המטרה המרכזית של הכנס הייתה חיבור הפעילים ושיתופם בעיצוב החזון ובקבלת ההחלטות, בנושאים שונים הקשורים למהות הארגון, מהות המאבק, העמקת הידע וכדומה. לכנס הגיעו פעילים, חברי הגרעינים וסטודנטים נוספים מכלל האוניברסיטאות, והם לקחו חלק והשתתפו באופן פעיל בקבלת ההחלטות ובעיצוב המשך הדרך של עו"סים שינוי.

עלינו להמשיך ולהוות קול משמעותי במאבק. לא ייתכן שנשאף לשנות ולשפר את מצבם של אחרים כל עוד אנו מקבלים את מצבנו כגזרת גורל. חייבים לשנות את המצב. זה באחריותנו!

הזמן קצר והמלאכה מרובה, להצטרפות לפעילות:

אתר עו"סים שינוי – <http://www.osimshinooy.co.il>

גרעין חיפה – osimshinooyh@gmail.com

אביתר זיו, רכז גרעין מקומי – 054-5845882

נועה פיזור, נציגה במטה הארצי – 050-7549535

ברמה המקומית:

1. **גרעין פעולה** – הוקם גרעין פעולה מקומי (אוני' חיפה), המונה כיום כ-15 סטודנטים פעילים. פעילות הגרעין עוסקת ב: הסברה, תקשורת, לובי, מימון ומאבק.

2. **מפקד עובדים סוציאליים מופרטים** – מחוז חיפה והצפון. מטרת המפקד: קבלת תמונה לגבי מספר העובדים המופרטים בשטח למען ביסוס הדרישה לצו הרחבה להסכם הקיבוצי (משמעו החלת ההסכם גם על מגזר המופרטים). במפקד פקדנו 220 עובדים סוציאליים מופרטים, חיברנו אותם למאבק ולאיווד ויידענו אותם בדבר הזכויות המגיעות להם.

3. **יום בית ספרי** – דוכן הסברה. מטרתו: העלאת מודעות הסטודנטים, הסגל והעובדים בשטח למצב הקיים, למאבק ולעו"סים שינוי. חברי הגרעין חילקו חומרי הסברה ושוחחו עם המשתתפים.

ברמה הארצית:

1. **מטה ארצי** – מורכב מנציגים מכלל בתי הספר לעבודה סוציאלית ונפגש אחת לשבועיים. במטה הארצי מתקבלות ההחלטות לגבי אופי הפעילות ודרכיה, בהתבסס על ולאחר שיחה מקיפה בגרעינים על הנושאים העומדים על הפרק וגיבוש עמדה. המטה פועל במישורים של: הסברה, תקשורת (כתבה ב"7 ימים"), לובי (קשר עם איציק פרי אנשי מפתח), מימון ומאבק (כנס פעילים). נציגי המטה אף נוכחים בישיבות מרכז של האיווד ובישיבות עם גופים משמעותיים נוספים.

מיישמים הלכה למעשה את הלימודים בשדה – מסייעים בפיתוח וחיזוק קהילה

עמית צריקר, עו"ס, סטודנט למ"א מגמת ארגון ומינהל

בכל הפרויקטים ובכל התכניות המיועדות להענקת שירותים חברתיים קהילתיים לתושבי השכונה, פועלים אנשי צוות קבועים, מדריכים ומתנדבים. רוב המתנדבים מגיעים מטעם המדור למעורבות חברתית באוניברסיטת חיפה.

כמובן שיש תגמולים למתנדבים ולפעילים, או אפשר בלי זה. המתנדבים שלנו מקבלים הכרת תודה בכל אירוע קהילתי המתקיים בין כתלי המרכז. התושבים בשכונה, ולא רק הלקוחות בפרויקטים, מוקירים תודה למתנדבים, בין אם דרך תשורות חומריות ובין אם דרך הערכה מילולית. אנו, במרכז, מקפידים להעניק תעודות הערכה לכל מתנדב – קבוע ולא קבוע – כדי להביע את הערכתנו מהעבודה שהמתנדב הגיע לחלוק מזמנו ולתרומתו לקהילה. למעשה, מרבית הצוות הפעיל במרכז הוא צוות מתנדב ובמידה מסוימת, אנו חבים למתנדבים את הצלחותינו בשכונה.

נשמע טוב, אבל מה הקשר לעבודה סוציאלית?

אם נשתמש במונחים מקצועיים, נוכל לאפיין את המרכז כמעין ארגון ראשוני של עבודה סוציאלית. השירות העיקרי שניתן במרכז הינו שירות חברתי קהילתי, אם כי לא שירות פרטני כמו בארגונים הראשוניים הקלאסיים של עבודה סוציאלית.

במקום מועסקים שני עובדים סוציאליים, אנוכי והשני הוא העובד הסוציאלי הקהילתי, שסיים אף הוא את לימודיו בבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה. כל פעילות המתקיימת בין כתלי המרכז מתבצעת תוך שותפות עם התושבים, דרך מפגשי תושבים או דרך שיתוף פעולה עם וועד השכונה, המהווה נקודת עוצמה קהילתית.

בחודש מרץ האחרון, אף שיתפנו פעולה עם בית הספר לעבודה סוציאלית במסגרת שבוע ההתנדבות. ב־16/03/2010, 9 סטודנטיות משנה ג' הגיעו למרכז וסייעו לנו בצביעה, בגינון ובניקיון בשכונה. הרושם שהתקבל היה חיובי מאוד ואני מקווה מאוד שיהיו לנו שיתופי פעולה דומים גם בעתיד.

יש קלישאה שאומרת שהאקדמיה מנותקת מהשטח, אך אני דווקא לא מרגיש כך. אדרבא – אני רואה התאמה יפה בין התיאוריות שנלמדו בכיתה לבין ההתנהלות היומיומית בעבודה, גם מול צוות העובדים במקום וגם מול תושבי השכונה והשותפים האסטרטגיים של המרכז. השילוב בין העולם האקדמי לבין עבודת השטח מהווה אתגר גדול ודווקא משום כך, הייתי ממליץ לכל אחד (ואחת, כמובן) לעשות כך. גם אם תרצו להמשיך לתואר השני הישיר – אני ממליץ בחום לשלב גם עבודה בשטח. אני, כמובן, ממליץ על התחום הקהילתי...

צרו קשר: zriker@gmail.com

כתובת: רח' יאיר שטרן 20, עין הים, חיפה. 35477

טלפונים: 04-8554392; 04-8520415; פקס: 04-8554392

שעות הפעילות: ימי א'-ה' בין השעות 15:00-20:00

שמי עמית צריקר, בן 27, החל מתחילת שנת 2010 אני מנהל את מרכז קלור שלוחת מתנ"ס ליאו באק בשכונת עין הים בחיפה. בשלוש שנות לימודי בבית הספר, כיהנתי גם כנציג החוג באגודת הסטודנטים וכחבר בוועד הסטודנטים הבית ספרי. לאורך הלימודים, הקפדתי לשלב כמה שיותר בין הלימודים התיאורטיים-אקדמיים לבין העבודה בשטח, אך עבודתי כמנהל מרכז קלור היא, למעשה, העבודה הראשונה שלי כאיש מקצוע. כיום, לצד עבודתי במרכז, אני סטודנט לתואר שני בבית הספר לעבודה סוציאלית, במגמת ארגון ומינהל.

העבודה שלי במרכז קלור כוללת מספר היבטים ארגוניים-ניהוליים, כשהעיקריים מביניהם הם: פיתוח תכניות עבודה ברמה האסטרטגית, ניהול והדרכת צוות של כ־35 עובדים ומתנדבים, ארגון וניהול פרויקטים ואירועים קהילתיים וכן עבודה מול גורמים חיצוניים.

מרכז קלור מהווה אחד מבין מספר השלוחות הפרושות של מתנ"ס ליאו באק והוא ממוקם בשכונת עין הים. שכונת עין הים נמצאת בשיפולי המערביים של הר הכרמל ומשתרעת על שטח של כ־0.46 קמ"ר. בשכונה מתגוררים כ־2,100 תושבים, מתוכם כ־860 נוצרים ערבים, כ־780 יהודים וכ־260 מוסלמים. כ־200 תושבים נוספים מוגדרים "דתות אחרות". למעשה, המרכז הוא השירות החברתי-קהילתי היחיד בשכונה. הפעילות במקום מיועדת לכל המגזרים ומושם דגש על יצירת אינטראקציה וחוויות משותפות בין האוכלוסייה היהודית לבין האוכלוסייה הערבית במקום.

הפעילות הקהילתית-ההתנדבותית מהווה את גולת הכותרת של מרכז קלור וכוללת לא מעט פרויקטים, חלקם ארוכטיווח וחלקם נקודתיים על פי רצונותיהם ועל פי צרכיהם של התושבים. אחת לחודש מתקיים מפגש תושבים, בו מועלים רעיונות למינוף הפעילות הקהילתית בשכונה ומתקבל משוב מנציגי התושבים לגבי הפעילויות.

אמנה מספר פרויקטים מבין שלל הפרויקטים הקהילתיים המבוצעים באופן קבוע. פרויקט הדגל של המרכז הינו פרויקט "שיפור חזות השכונה". פרויקט זה בא לשפר את חזות שכונת עין הים על ידי בניית תכנית עבודה מפורטת לפי צרכי התושבים. הפרויקט כולל גם הפעלת צוות פעילים מתנדבים של תושבים יהודים וערבים גם יחד, המהווים את צוות הפרויקט. הפרויקט פועל באסטרטגיה של שותפות עם החברה להגנת הטבע, עמותת מרחב, עיריית חיפה, וועד השכונה ותושבי שכונת עין הים.

עוד פרויקט שפותח לפני מספר שנים ע"י סטודנט לעו"ס וממשיך עד היום, כולל הוצאה לאור של עיתון קהילתי בשיתוף עם תושבי השכונה, בכדי לתת הזדמנות לביטוי וכן לעודד חשיפה עצמית וקבוצתית. בפרויקט זה, אנו פועלים עם צוות פעילים, תושבי השכונה יהודים וערבים, המהווים את צוות מערכת העיתון. הפרויקט מכוון לחיזוק הקשר והדיאלוג בין התושבים היהודים לבין התושבים הערבים בשכונה.

קהילתיות בביה"ס לעבודה סוציאלית תוכנית גברים - מכללת מבח"ר בני ברק

מתי פלדמן ואליעזר אוחנה - צוות קהילתיות, מכללת מבח"ר - תכנית גברים

חדש!!!

שליש אכס - גליוני ז'ים באוניברסיטת איפה!

גם אצלו במכללת מבח"ר - השלוחה החרדית של לימודי ע"ס -
נולד השנה פרויקט קהילתיות.

מה בוצע עד כה - ומה מתוכנן להמשך:

בשלב הראשון ניסחנו והעברנו שאלון לתלמידי מבח"ר ולמרצים -
כדי לשמוע מהם רצונותיהם ועמדותיהם. בעקבות עיבוד הנתונים
שהתקבלו - הוחלט לקיים השנה את התכנים הבאים:

1. מפגשי "חבורה" (בנוסח "קפה ידע" שהתקיים במשך שנים בחיפה)

הקמנו תת-ועדה - אשר דנה והחליטה שהשנה יתקיימו שני
מפגשים.

המפגש הראשון התקיים ב-21.3 - בנושא הקשר עבודה
הסוציאלית והעולם החרדי. הסטודנטים נהנו מהרצאה
מרתקת בנושא שניתנה עלידי העו"ס דורון אגסי, ראש
עמותת "שלום בנייך".
המפגש השני יתקיים במסגרת האירוע הבית ספרי, ב-6.6,
והפעם בנושא זוגיות במגזר החרדי.

2. הוקם ועד תלמידים במהלך סמסטר א' - התקיימו
בחירות בכל אחד מהשנתונים, והוחלט על תפקידיו של הועד
ודרכי פעולתו.

3. הוקמה ועדת אתיקה ומוסר בראשות הרב יעקובוביץ'
- הועדה התכנסה בתחילת סמסטר ב' והחליטה על דרכי
פעולתה.

4. אירוע בית ספרי - בתחילת סמסטר ב' התכנסה ועדת
היגוי רחבה, על מנת לתכנן את האירוע הבית ספרי, אשר
יתקיים ב-6.6.10. אירוע זה מיועד לכלל בית הספר לעבודה
סוציאלית - מבח"ר - תכנית הגברים, לצוות המרצים
ולהנהלה. האירוע יכלול יריד פרויקטים, מפגשי אוריינטציה לכל
שנתון בנפרד ולבסוף - מפגש "חבורה" מס' 2. בזמן כתיבת
כתבה זו אנו עסוקים בהכנות - בגיוס סטודנטים להצגה ביריד
הפרויקטים, בגיוס מדריכים למפגשי האוריינטציה ובסגירת
מפגש ה"חבורה". הבנו שצוות קהילתיות חיפה עוסק בתכנים
דומים - ואנו מאחלים לכם הצלחה רבה!

כידוע - פרויקט קהילתיות צמח בבית הספר לעבודה סוציאלית
באוניברסיטת חיפה לפני כשבע שנים, מתוך החזון של פרופ' אורה
גילבר, ראש ביה"ס דאז - שראתה חשיבות בהגברת המעורבות,
השיתוף, תחושת ההזדהות ושביעות הרצון בקרב משתתפי קהילת
בית הספר - סטודנטים, אנשי סגל אקדמי ומדריכים בשדה.

פרופ' פייסל עזאיזה, ראש בית הספר וד"ר ענת פרוינד, ראש
תכנית מבח"ר, שהייתה שותפה לאורך השנים בפרויקט החיפאי,
יזמו השנה את הקמת פרויקט קהילתיות בתוכנית החרדים
בבית הספר לעבודה סוציאלית - מבח"ר - על מנת לקדם את
נושא הקהילתיות, בשיתוף הנהלת המכללה - הרב יעקובוביץ'
ומר ברק עמר.

להובלת הנושא גויסה המדריכה סופי אוריה בנימין - מי שהובילה
את הפרויקט החיפאי בארבע שנות קיומו הראשונות, ונבחרנו
אנו - שני סטודנטים בשנה ג' להקמת הפרויקט בפועל - אליעזר
אוחנה ומתי פלדמן.

בשלב ראשון של הפרויקט הוחלט, כמקובל בפרויקטים
קהילתיים - להקים ועדת היגוי רחבה, המונה סטודנטים, אנשי
סגל והנהלה, מתוך התפיסה של שותפות וקהילתיות במכללת
מבח"ר. הוועדה התכנסה בתאריך ה כסלו, תש"ע, והוחלט על
תכנים דרכי פעולה המתאימים למכללת מבח"ר - תכנית גברים.

אנו תקווה - שהיסודות שאנו מניחים כיום לפרויקט קהילתיות בבני ברק ישאו פירות ויניבו תוצאות
שיציעו את רוח הקהילתיות הלאה, לדורות הבאים של תלמידים וסגל במכללת מבח"ר.

התנדבות, מתנדבים ושבוע ההתנדבות תש"ע

ד"ר פנינה (פיצי) רון – ראש תוכנית B.A

את ערך ההתנדבות יש להטמיע באדם הצעיר וליישמו כאורח חיים, שימשיך ויבוא לידי ביטוי באדם הבוגר. ההתנדבות בגילאים צעירים, בהם הילד תופס את העולם ומפתח את חוש הביקורת כלפיו, מפתחת רגישות וחשיפה במקום אדישות או ניכור.

לאחרים מאיתנו יש אומנם את הרצון לתת ואולם, הם חסרים את אותו חיבור שיביא אותם להתנהגות של "נתינה". אחרים מאיתנו, נותנים כל הזמן ולא מכנים זאת "התנדבות". ישנו גם סוג נוסף: אותם אלו מבינינו הזקוקים לדחיפה קלה אל עבר ההתנדבות: אלו שאומרים "אל תכפו עלינו את ההתנדבות שהרי אז, זו כבר לא התנדבות".

מה כן חשוב?

- שהרוב המכריע של הסטודנטים השתתפו השתתפות פעילה ביום זה ולא רק כי הוא נכפה עליהם.
- שפרויקט הקהילתיות הבית-ספרי מייצב עצמו משנה לשנה בהמשך למטרה שלשמו הוקם ויום/שבוע ההתנדבות בהחלט מהווה חלק ממנו.
- שלא מעט מהמתנדבים ששובצו בארגונים שבהם מצב המצוקה הוא הקשה ביותר, טענו שנתרמו לא פחות ואף יותר ממה שהם תרמו.
- שחברי הסגל המנהלי השתלבו בנוכחות מלאה בארגונים השונים תוך שהם רואים עצמם חלק אינטגרלי של ביה"ס.
- שבנות צוות הקהילתיות, עינב ומאיה בהדרכתה של תמי בן שמעון הובילו מהלך קהילתי בית ספרי לעילא ולעילא.
- שבית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה נאה דורש ועוד יותר נאה מקיים.

אשרינו שאתם תלמידינו,

ונתראה בשבוע ההתנדבות של השנים הבאות.

30

למידת ההתנדבות וחשיבותה אינה נעשית באופן עיוני, ואף התכנים והמסקנות אינם נכפים על האנשים הצעירים. אני רואה את תפקידינו כמורים, מרצים, מדריכים ושאר בעלי התפקידים, להציב את השאלות בעוד שהמתנדבים יגיעו לתשובות בכוחות עצמם, אם בעזרת הניסיון אותו צברו ועוד יצברו בתהליך מתמשך של התנדבות ואם בעזרת הדיונים והפעילויות הקבוצתיות המתנהלים בקבוצות הלימוד בבית הספר (יסודות ההתערבות, שיטות התערבות וסוגיות בעבודה עם...).

תהליך ההתנדבות יוצר כערכים מוספים, אחריות, כוח התמדה, בטחון עצמי, אמפתיה ורגישות למציאות וצרכיה. שיעור נוסף שיעלה את חשיבותו של כל אחד מן המתנדבים יהיה, כי הנתינה הפשוטה והמתמדת, שאינה דורשת מאיתנו יכולות ניהוליות, כספיות או מנהיגותיות חשובה לא פחות מאשר הפקודת גרנדיוזיות כאלו ואחרות.

כאשר מצב הרווחה בישראל מורכב כפי שהוא כיום, כשעמותות וארגוני מגזר שלישי נותנים מענה לצרכיהן ומצוקותיהן של קבוצות שונות באוכלוסייה, הופכת ההתנדבות להיות מדד למצבה של המדינה ולכישלונה של מערכת הרווחה הישראלית.

מה שמביא אותי לדון בשבוע ההתנדבות שנערך השנה.

על שבוע ההתנדבות נודע לנו זמן קצר (כחודשיים-שלושה) לפני קיומו. בית הספר הצטרף ב"חיפזון מאורגן" לעשייה כפי שעשו שאר הארגונים המתנדבים. מכיוון שזו השנה הראשונה בה מתקיים שבוע ההתנדבות, הכל היה חדש לכולם והלמידה נעשתה "תוך כדי הליכה". כך לדוגמה, כשחשבנו שבית הספר יתנדב ביום אחד מתוך שבוע ההתנדבות, הבנו מהר מאוד שהארגונים שביקשו מתנדבים, לא יוכלו לקלוט בבת אחת מאות מתנדבים מתוכנו. עוד דוגמה היתה ההחלטה לצרף השנה רק את תלמידי הבי"א ולא את תלמידי התארים המתקדמים. החלטה נוספת היתה לשבץ את הסטודנטים בימים שונים לפי מחזורים ובימי העבודה המעשית.

כמובן שעלו שאלות לא מעטות לגבי ארגון, ניהול, סוג ההתנדבות, מקום ההתנדבות וכו'. חלק אפילו כעסו וכפי שציינתי, למדנו, נלמד ולקחים עוד יופקו.

עבודה עם מתנדבים בארגון עולי מרכז אירופה

ראיון אישי עם מאיה פרנקל-יוסף
מנהלת קהילת הארגון

מראיינת: יוליה רחלין סטודנטית שנה ג' בתחום קהילה

תוכלי לספר לי קצת על הארגון? ארגון עולי מרכז אירופה סניף חיפה הוא עמותה רשומה אשר הוקמה בשנת 1932. המטרה היתה לסייע בקליטתם של העולים מגרמניה וארצות אירופה האחרות ערב מלחמת העולם השנייה ולאחריה. כיום פעילים בארגון בני הדור השני והשלישי. פעילות הארגון מתרכזת בעיקר סביב הדאגה והטיפול באוכלוסיית הזקנים, במקביל – הארגון מפתח כעת את פעילות הקהילה שלו: הרצאות, מופעים, מוקדי התנדבות, וזאת לשם השקעה בחברי הארגון המתגוררים בקהילה. הארגון מנוהל ע"י ועד מנהל ועוד חמש ועדות משנה כולן על טהרת ההתנדבות.

הארגון מונה חמישה בתי הורים ודוירים מוגנים: ראשוני הכרמל, מעון רעות בקרית ביאליק, מעון התשבי, פסגת אחזה ופסגת חן. הארגון מפעיל זרוע קהילתית המונה: מועדון קהילתי ברחוב מוריה, עו"ס לחברי הקהילה, קרן לעזרה הדדית, וכן חיי תרבות ומוקדי התנדבות לחבריו בקהילה.

ומה תפקידך בארגון? תפקידי בארגון: מנהלת קהילת הארגון, אחראית על הפעלת הזרוע הקהילתית: בניית הקהילה-גיוס דורות ההמשך מצאצאי ה"ייקים", כינון אירועי תרבות, מופעים וטיוולים בנישה הייקית, פיתוח מוקדי התנדבות במסגרת הקהילה, אחריות על רווחת החברים, פיתוח שירותים לחברים, שיתופי פעולה עם ארגונים אחרים למטרות חברתיות.

מהם תחומי העבודה במסגרתם את עוסקת בעבודת מתנדבים? התפקיד שלי נושק בכל רמ"ח אבריו לעבודת מתנדבים: ועדת הקהילה האחראית על הפעלת הזרוע הקהילתית של הארגון, תהיה מורכבת רובה ככולה ממתנדבים מחברי הארגון, הועד המנהל את הארגון מורכב כולו ממתנדבים (חבר ועד מנהל אחראי ישירות על בניית הקהילה, בעזרתו). יתר על כן, פעילות הקהילה מושתתת על עבודת המתנדבים: וועדות שונות של הארגון (ועדת מורשת, ועדת מלגות, עיתוני הארגון ועוד), ובייחוד – מוקדי ההתנדבות שיופעלו על ידי מתנדבים מקרב חברי ארגוננו. לדוגמא: אנו מקימים כעת בשיתוף פעולה עם עמותת "י"ש", ביה"ח כרמל וגורמים נוספים, מרכז ליעוץ ומילוי טפסים עבור ניצולי שואה מחיפה והסביבה. המתנדבים יוכשרו על ידו ויפעילו את השירות בהתנדבות, עבור הניצולים.

באלו תחומים לדעתך נכון לשלב מתנדבים? מתנדבים יכולים לטעמי להשתלב בכל תחומי עולם העבודה, בעזרת הכנה מתאימה ופתיחות מצד עובדים ומנהלים לכך. ככל שתוחלת החיים עולה וקיימות שנות פנאי רבות, בד בבד עם יכולת גבוהה של "פנסיונרים צעירים" לתרום באופן משמעותי, אין סיבה לא לשלבם בכל התחומים והרמות.

לסיכום, מה לדעתך הינה עבודה נכונה עם מתנדבים? עבודה נכונה עם מתנדבים מושתתת ראשית על תיאום ציפיות ברור בין המערכת הקולטת לבין המתנדב, הכשרה מתאימה, כולל הגדרת תפקיד, וממונים ברורה. שנית, על מערכת של חובות (כן, כן) ושל זכויות המתנדב. שלישית, על מערכת חיזוקים מובנית (טקס, מכתב תודה, הערכת מתנדב-כפי שעורכים הערכת עובד, עם התאמות מסוימות) ולבסוף על סבלנות והיכרות חוזרת ונשנית עם העובדים הבאים במגע עם המתנדבים לשם פתירת קונפליקטים. לדוגמא: מתנדבת צעירה, מהמגזר הערבי, הגיעה משיקום של בריאות הנפש, עסקה כפקידה בבית אבות, הביאה תועלת רבה מבחינת כמות העבודה וזריזות. היה צריך לעבוד עם העובדים על קבלת המגבלות שלה ועידוד היכולות שלה. בהחלט נדרשה גם השקעה במתנדבת בנוגע לגבולות ולנורמות עבודה.

לשימוש בספרות המקצועית של העבודה הסוציאלית במחצית שנות ה-80 של המאה ה' ומתייחס למרכיב העשייה בתחום של שינוי מדיניות חברתית. עיסוק זה מצד אנשי מקצוע היוו חיוני לנוכח השינויים המהירים המתרחשים במערכות רווחה ובריאות בכלל ובמדינת הרווחה בפרט. שינויים אלה מאיימים לפגוע ביכולתם של ארגוני רווחה ובריאות לפתח התערבויות ושירותים המבטאים נאמנות לקוד האתי של מקצועות העזרה ואשר מייצגים ערכים של שוויון וצדק חברתי.

פרקטיקה של מדיניות פועלת במספר רמות: ארגון, קהילה, שלטון מקומי ולאומי. פרקטיקה של מדיניות פועלת במישורים רבים: בקרה על מדיניות, גיבוש הצעות לשיפור מדיניות קיימת או קידום מדיניות אלטרנטיבית. היא כוללת מגוון רחב של אמצעים ושיטת פעולה כגון חקיקה, שדולה, קידום מאבקים חברתיים, יצירת קואליציות, הפעלת אמצעי תקשורת, פנייה לבג"ץ ואמצעים רבים אחרים.

לבסוף, אכן יסוד רביעית ואחרונה, פרקטיקה משלבת נוגדת הדרה הינה פרקטיקה רפלקסיבית, פרקטיקה של תידוע (Conscientization). מתן אפשרות להתבוננות רפלקסיביות וביקורתית על המציאות. הפיכת המציאות למציאות הניתנת לפרשנות ביקורתית. פרקטיקה של תידוע הינה פרקטיקה הפוכה בתכלית מכל סוג של אינדוקטרינציה. תידוע ורפלקסיביות פירושם הבנה שקיימות אמיתות שונות, שניתן לראות את המציאות מתוך תפיסות שונות ושתפיסות אלה הן דינאמיות ותלויות הקשרים פוליטיים, מעמדיים ותרבותיים.

התנסות בפרויקט שותפות חיפה מאפשרת לסטודנטים התנסות חווייתית ביישום המורכב והקשה של עקרונות אלה הלכה למעשה. אני בטוח שהתנסויות מסוג זה מסייעות בגיבוש הזהות הערכית-מקצועית של הסטודנטים שלנו הנחוצה לקידום מטרותיה של עבדה סוציאלית כמקצוע של שינוי חברתי.

ביקור בית מסכם

אירועי בית הספר לעבודה סוציאלית

בשנת הלימודים 2009-2010

פעילויות ייחודיות

17/11/2009 – היום הבינלאומי למאבק בעוני – התקיים בכנסת ישראל. פרויקט שותפות חיפה להתרת שרשרת העוני היה שותף בוועדה המארגנת של היום, ואף שלח נציגות גדולה שכללה 22 איש ובתוכם פעילים, סטודנטים ועובדים סוציאליים. בראש המשלחת עמד ד"ר רוני סטריאר.

10/3/2010 – עצרת למען ביטחון תזונתי – שותפות חיפה להתרת שרשרת העוני לקחה חלק מרכזי בעצרת בגן הורדים מול הכנסת. את העצרת ארגנו במשותף המוקד לבטחון תזונתי בבאר שבע ושותפות חיפה להתרת שרשרת העוני. מחיפה יצאו המישה אוטובוסים עם פעילים, עו"סים וסטודנטים כ-300 אנשים השתתפו בעצרת שבמרכזה היה שולחן סדר מחאתי אשר הכיל חצץ ומיני אבנים לרווחת הח"כים שבאו לסעוד עימנו.

14-16/3/2010 – שבוע התנדבות – שבוע ראשון מסוגו. השבוע נוצר ביוזמת המועצה להתנדבות חיפה ובראשה המנכ"לית יעל עבאדה והורכב ממגוון שותפים וביניהם ארגון הג'וינט ובית הספר לעבודה סוציאלית. מטרת השבוע הייתה לחשוף את כלל הציבור החיפאי לעשייה ההתנדבותית הענפה, לעודד התנדבות בקרבם ולחשוף את הפעילות ההתנדבותית לקהלי יעד אשר ממעטים להתנדב.

במסגרת השבוע בית הספר שם לעצמו מטרה כי סטודנטים לעבודה סוציאלית יתנדבו במקומות השונים ויפעלו ליצירת שינוי משמעותי בעיר. השבוע עבר בהצלחה. מקומות ההתנדבות נהנו ושיבחו את הפעילות של בית הספר.

7/6/2010, 7/7/2010 – מפגשי סטודנטים של פרויקט חיפה פוגשת את ברלין. הפרויקט מתקיים בביה"ס זו השנה החמישית, ועוסק בנושאים הקשורים לעבודה סוציאלית, כמקצוע הפועל בחברה מגוונת ומרובת תרבויות. הפרויקט מתקיים לאורך שנת לימודים אקדמית מלאה, אשר במסגרתה מתקיימים שני מפגשים בני שבוע – האחד בברלין והשני בחיפה – המהווים את שיאו של תהליך הלמידה. בפרויקט לוקחים חלק 17 סטודנטים בכל אחת מן הקבוצות.

מינויים, פרסים ומענקים

פרופ' פייסל עזאזה – קבלת מינוי למייצג מל"ג/ות"ת במפגש נציגים בכירים ממערכות ההשכלה הגבוהה ממדינות שונות אשר יערך באוקטובר 09 בדבלין אירלנד. וקבלת מינוי כחבר הוועדה לבחינת מדיניות התעסוקה בישראל. (מינוי מטעם שר התעשייה והמסחר)

פרופ' אריק רימרן – קבלת מינוי משר המשפטים ושר הרווחה לוועדה מייצגת של נציבות השוויון.

קבלת מינוי ליו"ר ועדת ההיגוי לסטטיסטיקה של אוכלוסיה עם מוגבלויות. תפקיד הועדה ליעץ ללשכה המרכזית לסטטיסטיקה בפיתוח סטטיסטיקה על מוגבלות ממקורות מנהליים ומתוך סקרים שוטפים וכן בפיתוח סקר ייעודי על אוכלוסיה עם מוגבלויות.

מר יצחק רוזנר – קבלת מגן השקיפות והאתיקה לשנת 2009. את הפרס החליטו להעניק עמותת שקיפות בינ"ל ישראל וביה"ס למוסמכים במינהל עסקים באוניברסיטת תל אביב, וזאת לאור פועלו באופן משמעותי ונמרץ בעקביות ולאורך זמן להטמעה וקידום נורמות של שקיפות ואתיקה בקרב ציבור העובדים הסוציאליים בארץ.

קבלת **פרס חזני לחדשנות ומצינות בשירותי הרווחה.** הפרס היוקרתי מוענק ע"י משרד הרווחה לעובדים סוציאליים מצטיינים על גילוי יזמות וחדשנות יוצאי דופן שהביאו לשיפור השירות הניתן ע"י שירותי הרווחה. הוועדה מצאה את עו"ס **יצחק רוזנר**, ראוי לקבלת הפרס לאור מעורבותו ומחויבותו הרבה לקידום יישום חוק העובדים הסוציאליים והטמעתו בשירותי הרווחה בישראל.

פרופ' יעל לצר – קבלה מינוי כסגנית מנחה של סדנא בחסות נאטו (Advanced Research Workshop) שתעסוק בדיון ומחקר בנושא זיהוי מנבאים להתנהגות טרוריסטית בקרב מתגרים מהגרים באירופה (Socio-Cultural and political predictors of the new radicalism in young European immigrants).

פרופ' אריק רימרן וד"ר טל ארטן – זכייה (ביחד עם Dr. Bin Cohen, Dr. Joel Levy & Dr. Brigida Harnandez) במענק מחקר ל-4 שנים מטעם ה-BSF על הצעת מחקר בנושא "Employers' Hiring behavior".

פרופ' צבי איזיקוביץ – זכייה (ביחד עם פרופ' תמר וייס מהחוג לריפוי בעיסוק) במענק מטעם ה-ISF למחקר בנושא "Technology enforced Negotiation interaction to support conflict".

פרופ' צבי איזיקוביץ ופרופ' רחל לב – זכייה במענק מקרן Triana Abuse: Between Incidence, Prevalence and Child Reporting.

פרופ' פייסל עזאזה – זכייה במענק מחקר מה Federation of UJA New York לפרויקט ניהול בשלטון המקומי הערבי.

ד"ר איסי זרון וד"ר טובה וינרשטיין – (החוגים גרונטולוגיה וסיעוד) זכייה במענק מחקר מטעם מכון מכבי לחקר שירותי בריאות, בנושא "הזנחה עצמית בקרב קשישים בקהילה בישראל".

ד"ר ענת פרוינד, ד"ר גיא אנוש, ד"ר הדס גולדבלט (סיעוד) וד"ר ענת דר"ך זהבי (סיעוד) – זכייתם במענק מחקר מטעם מכון מכבי לחקר שירותי בריאות.

ד"ר ענת פרוינד, פרופ' פייסל עזאזה ופרופ' מירי כהן – זכייה במענק מחקר מטעם קרן גרטנר – הקרן הלאומית לחקר שירותי בריאות ומדיניות בריאות.

פרופ' אמנון בהם קבלת מענק מחקר (יחד עם ד"ר גיל לוריא משירותי אנוש) ממשרד הרווחה למחקר בנושא אקלים קהילתי בנושא נוער בסיכון.

פרופ' עדי בן ארי – קבלת מענק מטעם קרן פורום העתיד גרמניה – ישראל עבור פרויקט "ברלין פוגשת את חיפה".

ד"ר ישראל דורון – זכייתו יחד עם פרופ' קים דייטון מארה"ב במענק מחקר מקרן בורצ'רד Borchard Foundation. נושא המחקר: "משפט וזיקנה בשלטון המקומי" "municipal elder law".

ד"ר אמנון לזר – זכייה יחד עם ד"ר בתיה אנגליגר מהחוג לריפוי בעיסוק במענק מטעם הרשות הלאומית למלחמה בסמים, למחקר בנושא "השוואת דגמי עיבוד חושי ומרכיבי אישיות בין אנשים המשתמשים בחומרים ממכרים וקבוצת ביקורת שאיננה משתמשת בחומרים ממכרים".

פרופ' מירי כהן – זכייה ביחד עם ד"ר שמואל גבעון במענק מקופ"ח כללית למחקר בנושא "האם ניתן לאתר הזנחת קשישים באמצעות בדיקות מעבדה שגרתיות?".

פרופ' פייסל עזאזה – קבלת מענק מקרן פרידריך אברט עבור פרויקט "דיאלוג יהודי ערבי וסדנאות מנהיגות".

ד"ר רבקה יהב – זכייה בפרס רקנאטי-צ"י-רש"י לעובד הסוציאלי היזם, על פיתוח תוכניות, מתן שירותים וטיפול בילדים בסיכון.

תודה לכולם!

חברי ועדת ההיגוי:

פרופ' פייסל עזאיזה, ד"ר פנינה (פיצי) רון, פרופ' אמנון בהם, ד"ר אמנון לזר, ד"ר אילנה דובדבני, ד"ר ענת פרוינד, ד"ר ישראל (איסי) דורון, ענת בן אלי אביב, תמי הנדלמן בן שמעון, יששכר רם, נועה פיזר.

שבוע התנדבות:

פרופ' פייסל עזאיזה, ד"ר פנינה (פיצי) רון, ענת בן אלי אביב, ד"ר נאוה ארקין, ד"ר ישראל (איסי) דורון, ד"ר אילנה דובדבני, ד"ר קרן אור חן, ד"ר אלי בוכבינדר, דני קורן, שושי מנספלד, קרן שחר שגיא, תמר גלינסקי, נאוה זק, עליזה אייל, מרגי אנשר, אריקה לינק, יעל עבאדה וצוות המועצה להתנדבות, עיריית חיפה, תוכנית מת"ב - אלכא ג'וינט ישראל, ד"ר טלי בוסתנאי, ד"ר תמר דרויש, דליה דישון, איה ולד הכט, פרופ' חנוך ירושלמי, ד"ר ארנון בראון, ד"ר טל ארטן, סטודנטים אחראים: נטעלי אלמגור, דן בוגולויבוב, אביתר זיו, מתי כץ, רעות עדיני, שרית לביא, אפרת מרדלר, אורלי סירוטה, רג'ואה חשמה, טל משולם, ניר אלעזר, קרן לילינשטרן, מירב שמו, דנה פומרנץ, אריאלה ברנשטיין, דניאל טובי, אדווה חן, לימור כאהן, נופר עיני, הילה יסמעני, דנה שביט, דנה דרוך, לירון הדר ואביטל פרץ, ועד הסטודנטים, מדים לי, סטודיו דובדבן.

ערוצי תקשורת (עדכן ב"ב, עיתון, פייסבוק):

פרופ' פייסל עזאיזה, ד"ר פנינה (פיצי) רון, ד"ר ישראל (איסי) דורון, ד"ר רוני סטריאר, פרופ' עדיטל בן ארי, פרופ' אמנון בהם, ד"ר ענת פרוינד, סופי בנימין והסטודנטים של מכללת מבח"ר, תמר גלינסקי, אריקה לינק, קרן שחר-שגיא, הדס דיקמן, יוליה ריחליון, ענת היבל, דורית שכטר, אירה פולאק, שחף כהן, נועה פיזר, עמית צריקה, מתי כץ, חברי ועד הסטודנטים, סטודיו דובדבן.

עו"סים מח"ר:

ריכוז והנחייה: דורית שכטר ואירה פולאק, מרצים ושותפים: איריס צור – מוקד תעסוקה עירוני, גיל ניסל – מרכז מעברים בגליל, אלינור יחיאלי – מרכז מעברים בגליל, נואל דנה רגב – יועצת להכוונה תעסוקתית, סאמיה דיאב – מתנ"ס ליאו באק, ענת בן אליאביב – ביה"ס לעבודה סוציאלית, מכון ברמן, לירון פלגהדומי, ד"ר רוני סטריאר. חברי הקבוצה: יעל דרמר, רות משה, רעות דיין, ספא אבו-חמיס, נרימאן חלומה, אלחאן אטרש, ענת היבל, תמר רוגל, תום שאשא, רותם ברנשטיין, עינב אגוזי, מאיה קורן, אמג'ד מחאמיד, מריאנו וקסלר, נועה פיזר.

פורום מנהיגות רב תרבותית:

פרופ' פייסל עזאיזה, שושי מנספלד, קרן שחר – שגיא, ליאור שורר ואולפת חיידר – עמותת מבט, קרן פרידריך אברט, דנה פומרנץ, דן בוגולויבוב, ג'נאן איברהים, נועה גבעוני, שכי רם, נטעלי אלמגור, נארימאן לולו, שרית לביא, גודאי אברה, יעירית רגב, רנא סאפיה, איליה ורבצקי, עאטף עזאם, סילבי משלי.

יום בית ספרי:

חברי סגל: פרופ' פייסל עזאיזה, ד"ר פנינה (פיצי) רון, ענת בן אלי אביב, ד"ר נאוה ארקין, פרופ' אמנון בהם, שושי מנספלד, קרן שחר שגיא, תמר גלינסקי, מרגי אנשר, אריקה לינק, ד"ר קרן אור חן, ד"ר טל ארטן, ד"ר אלי בוכבינדר, רנא ג'ובראן. מרכזים ומדריכים: ד"ר טלי בוסתנאי, רוחמה תורג'מן, יצחק רוזנר, גדעון תכלת, איה ולד הכט, אירית סולטמן, זיו רז, קלי שוורץ, הגר בן דוד, גילי טופז, שפרה שבת, מלכה יגאל, יעל ריינר, דליה דישון, רונית סמדר דרוך, הדס דיקמן, רחל רוזנצווייג, ורדית קסל, יפה גביש, לאה שובל, רחל מיכאל, נעמה מלחי, תמי הנדלמן בן שמעון.

מנחות סדנאות שנה ג': דורית שכטר, אירה פולאק, מיה לוי ואיריס צור - מוקד התעסוקה העירוני, אורית אשתמקר - מכון ברמן, נואל רגב, תמי הנדלמן בן שמעון.

סטודנטים: ניר אלעזר, אחמד זבידאת, ענת היבל, אפרת מרדלר, שיר וקסלר, נעה אהרנסון, רות משה, רעות דיין, תום שאשא, מריאנו וקסלר, שרית לביא, ספא אבו חמיס, לטיפה אמארה, אפרת רוטבוים, רעות עדיני, רבקה שבזי, אביב לנדאו, קרין מלמה, איסראא שייח סולימן, סוהיה נג'ים, אורלי סירוטה, נארימאן לולו, יעירית רגב, סיון מנשה, נופר עיני, עדי גינר, דנה שביט, דן טינסקי, אוסמה עמאר, מיכל נצר, לימור כהאן, יוליה ריחליון, מאיה קמארה, נטלי פרץ, תמר זהרי, נטעלי אלמגור, ברטוקן גברי, מיטל הלפמן, מור יהודאי, נוגה ויינברגר, צוות דנאל, סטודיו דובדבן. כלל הסטודנטים שהשתתפו ביריד הפרוייקטים.

בהערכה רבה, תודה גדולה ומיוחדת למדריכה שלנו תמי הנדלמן בן שמעון

צוות קהילתיות 2009-2010

באוגוסט 2009 הדברים נראו אחרת. הים היה מלא באנשים שנהנים להם מהשמש המחממת, בתי הקפה עמוסים באנשים שמחפשים רגע של ניתוק מחיי היום יום שלהם, ואנחנו ביניהם מחכות לשיבוצים שלנו בלימודי השדה של שנה ג'. "צוות קהילתיות, המדריכה תמי הנדלמן בן שמעון. נא ליצור קשר עם המדריכה בהקדם האפשרי". כמוכן שבאותו רגע כל לימודי הפסיכולוגיה ולימודי פרויד לא עזרו ומנגנון ההכחשה החל לפעול. צוות קהילתיות?? מה פתאום! יש טעות בשיבוץ. הרי אנחנו רוצות לשנות, לתרום, לתת מעצמנו. מה כבר אפשר לעשות באוניברסיטה? מהי בכלל הקהילה הזו שלשמה הוקם צוות קהילתיות? וכך החלה השנה שלנו. חששות אין סופיים משנת הלימודים הקרובה.

תהליך הכרת הקהילה לא היה פשוט. עצם ההבנה כי מדובר בקהילה המורכבת משלוש קבוצות שונות כאשר לכל אחת א'גנדה אחרת, סדר עדיפויות אחר ותחושת שייכות שונה, הפכה את המשימה למורכבת יותר.

וכך, ביום בהיר אחד, קפצנו למים העמוקים והפכנו לצוות קהילתיות של בית הספר לעבודה סוציאלית. בתהליכי מיפוי הקהילה ויצירת פרופיל קהילתי למדנו להכיר את הרבדים העמוקים יותר של חברי הקהילה. שמענו על הקשיים, החוזקות, הרצונות, השאיפות והחלומות. ענינו נפתחו. משתי סטודנטיות שהחלו את השנה השלישית שלהן הפכנו, בעידוד ובתמיכה רבה של סגל בית הספר, לעובדות קהילתיות של בית הספר. הצלחנו לחדור מבעד להסתכלות הצרה שהייתה לנו עד כה ולהבין את מהות הארגון ואפיונו. מאותו הרגע החלו הרעיונות לזרום ובגדול. ניתנה לנו לגיטימציה מלאה לחלום כל אשר עולה על רוחנו, ובעזרת צוות ההיגוי וכמוכן המדריכה שלנו, תמי הנדלמן בן שמעון, ניתנה לנו האפשרות לממש את אותם חלומות ולהעניק להם את הנגיעה האישית שלנו. ניתנה לנו האפשרות לתרום ולתת מעצמנו בתוך קהילת בית הספר. ניתנה לנו האפשרות ליישם את מהות העבודה הסוציאלית – לשנות.

כלל הפרויקטים השנה סימלו את החזון שלנו למעורבות, פעילות והתנדבות בתוך ומעבר לגבולות בית הספר והאוניברסיטה. אותו חזון שפחדנו שהשיבוץ שלנו בצוות קהילתיות לא יאפשר לנו לממש.

היום, בהתבוננות לאחור על שנה שלמה של עשייה ומעורבות, אנו יוצאות לדרך חדשה עם מוטיבציה וניצוץ שהוצת פה, בתוך קהילת בית הספר. הפרגון, האמונה, המעורבות של כלל הקהילה, היכולת לאפשר לנו לנסות דברים חדשים, כל אלו חיזקו אותנו וציידו אותנו מחדש באמונה שהשמיים הם הגבול ואנחנו, כעובדות סוציאליות, יכולות להגשים כל חלום.

באוגוסט 2010 הדברים יראו אחרת. הים ימשיך להיות מלא באנשים, ובתי הקפה עמוסים. ואנחנו ביניהם, נתחיל את דרכנו המקצועית כעובדות סוציאליות עם כלים מחודשים ורצון עז להצליח לתת בחזרה את כל מה שרכשנו השנה.

שלכם,

מאיה קוק ולינה אאז'י

צוות קהילתיות 2009-2010

